

Tapio Peltomaa

Kirjoittaja on Kaupunginosaviikkojen tukiyhdistys ry:n hallituksen puheenjohtaja.

Kunta- ja aluerakenteita on rukattu pitkään ja hartaasti erilaisten uudistushankkeiden johdolla Suomen EU-jäsenyyden alusta asti. NUTS-alueet, TE-keskukset, ELY-piirit ja viimeksi Paras- sekä Sote-uudistukset ovat muodostaneet koodiston, jonka avulla poliitikot ja virkamiehet ovat ajaneet alue- ja paikallishallinnon uudistusta.

Kuntauudistusprosessien suosio on jäänyt kansalaisten keskuudessa laihanaiseksi. Syitä on varmasti useita. Virkamieskunnan ja poliittisten päättäjien nihkeys on ymmärrettävää. Varsinkin Helsingin, Tampereen ja Turun kaltaisten suurten kasvukeskusten ympäristökunnissa nämä vastahankaiset virka- ja luottamushenkilöt ovat väistämättä itse välittömän leikkausuhan alla mikäli nykyhallituksen ajamat suuret kuntaliitokset toteutuvat.

Kansalaisten nihkeys pohjautuu toisenlaisiin uhkakuviin. Asukkaat ja äänestäjät pelkäävät peruspalvelujensa puolesta. Ja pelko on aiheellinen. Kaikkien alue- ja hallintouudistusten ytimistä löytyy tuottavuuden kohentaminen. Käytännössä tämä tarkoittaa suuruuden ekonomiaa eli suurempia kouluja, suurempia luokkakokoja, laajempia poliisipiirejä sekä paikallisten kirjasto- tai terveyskeskusyksiköiden yhdistämissä.

Niin ikäviltä ja jopa epäoikeudenmukaisilta kuin monet leikkaukset tuntuvatkin, ovat hallituspuolueet yhtä mieltä siitä, ettei Suomen talous nykykunnossaan kykene ylläpitämään menneiden vuosikymmenien kokoista julkista sektoria. Kreikan ja muiden eteläeurooppalaisten valtioiden vakavia finanssikiireisiä ja luottoluokitusluokan putoamisen uhkaa käytetään säännöllisesti varoittavina esimerkkeinä ja perusteluina palvelujen ja henkilöstön supistuksille.

Vaikka säästäväisyys ja julkisten menojen leikkaukset olisivatkin perusteltuja ja jopa pohjoiseen luterilaiseen yhteiskunta-ajatteluun istuvia linjauksia, on johtavien poliitikkojen silti otettava vakavasti kansalaisten laajamittainen vastustus uudistuksia ja ennen kaikkea leikkauksia kohtaan. Välttämätön kuntauudistus on hankkeen vastustajien toimesta tiivistetty yhteen taikasanaan, joka vetoaa **Aleksis Kiven** ajoista suomalaisuuden perusolemuksen kuuluneeseen uppinkaisuuteen.

Taikasana pakkoliitos tuntuu tekevän kaarinalais-, raisiolais- ja lietolais-poliitikoista eräänlaisia vapaustaistelijoina, jotka puolustavat uhanalaisia kuntapalveluja sekä ympäryskuntien nurmijärvelläistä elämänmuotoa. Ja

Turun Martin kaupunginosaviikkojen ohjelmaan kuului kirjailija Jarkko Laineen muistomerkin paljastus.

1 Suuret yhteiskunnalliset muutokset synnyttävät huolta ja muutosvastarintaa, mutta myös tarvetta uudistaa päätöksenteko-, hallinto- ja viestintätapoja.

2 Turun kaupungin osallisuuden ja vaikuttamisen toimintamalli tarjoaa raamit asukkaiden ja paikallistoimijoiden vaikutusvallan kasvattamiselle, mutta mallin toimeenpano edellyttää paikallistahoilta aktiivisuutta ja yhteistyökykyä.

3 Panostamalla osallisuuden toimintamalliin Turun kaupunki saa mahdollisuuden parantaa luottamustaan asukkaiden keskuudessa, elävöittää kuntauudistusprosessia ja voi kohota lähidemokratiaa ajavien kaupunkien eturintamaan.

melkeinpä yhtä syvälle vastapuolen poteroihin ovat kaivautuneet urbaanit turkulaiset, jotka syyllistävät kehyskuntien ”kermankuorijoita” vaikkapa kulttuuri- ja lukiopalvelujen vastikkeettomasta hyödyntämisestä.

Molemmat osapuolet ovat varmasti ainakin jossain määrin oikeassa, mutta kokonaisuuden kannalta kiistakomppanien uppinkaisuus ja yhteiskyvyyttömyys uhkaavat jo koko kaupunkiseudun tulevaisuudennäkymiä ja hyvinvointia.

Fakta kuitenkin on, että viihtyvyys ja vetovoima ympäryskunnissa nojautuvat suurella määrällä Turun elinvoimaisuuteen ja kykyyn tuottaa palveluja. Yhtä kiistämättömästi voidaan kuitenkin todeta, että turkulaisten päättäjien seutuyhteistyökykyssä sekä naapurien intressien huomioimisessa on rutkasti parantamisen varaa.

Vuoden 2012 lopulla Turun kaupunginhallitus hyväksyi kaupunginjohtaja **Alexi Randellin** esitykses-

tä varsin vähälle huomiolle jääneen päätösehdotuksen. **Juha Rantasaaren** työryhmän valmisteleva osallisuuden ja vaikuttamisen toimintamalli esiteltiin joulukuun 12. päivänä 2012 ”Turun mallina”. Tässä Turun kaupungin mallissa asukkaiden rooli on keskeinen ja osallisuutta tarkastellaan kolmesta näkökulmasta, jotka ovat: päätöksenteko, suunnittelu ja toiminta.

Riittävin resurssein varustettuna asukkaiden osallisuutta ja vaikuttamista avaavalla ”Turun mallilla” on edellytykset tuoda Turun kaupungin, kenties jopa laajemman Turun kaupunkiseudun päätöksentekoon kauan kaivattua avoimuutta, uskottavuutta sekä uusia ideoita ja yhteistyömahdollisuuksia.

Toimintamallin soveltaminen käytäntöön käynnistyi alkusyksystä kun Kaupunginosaviikot, Turkuseura ja Turun pientalojen keskusjärjestö kutsuttiin jatkamaan Rantasaaren työryhmän pohjatyötä. Syksyn aikana toimintamallia on kehitelty eteenpäin Kaupunginosaviikkojen ja Turkuseuran vetämissä työryhmissä.

Vaikka Turun mallin tavoitteena on lisätä ennen kaikkea kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia, tarjoaa uudistus myös kaupungin poliittisille päättäjille ja virkamieskunnalle merkittäviä uusia mahdollisuuksia. Tiiviimpi yhteistyö järjestöjen kanssa tuo kaupungin virkamiehille tarpeellista paikallistietoa ja kontakteja.

Myös poliitikkojen on kyettävä tunnistamaan paremmin eri kaupunginosien ominaispiirteitä ja päätöksentekoon vaikuttavia paikallistekijöitä. Lisäksi huolestuttavan alas vajonnut äänestysaktiivisuus on saatava elvytettyä, jotta uskottavasta kansalaisten myöntämästä luottamushenkilön asemasta ja valtaoikeudesta voidaan jatkossa puhua. Monet paikallistahot ovat lisäksi aktiivisessa yhteistyössä ympäryskuntien toimijoiden kanssa ja tuovat näin ollen tervetullutta uutta osaamista ja näkökulmaa tulehtuneisiin seutuyhteistyön suhteisiin.

Ennen kaikkea osallisuuden ja vaikuttamisen toimintamalli mahdollistaa asukkaiden kuulemisen sekä osallistumisen turkulaiseen päätöksentekoon. Itsenäisyyspäivänä Tampereella toteutettu ”kiakkoyhteisön” vaikuttamisen toimintamalli ei varmaankaan nauti laajempaa kansalaisten kannatusta, mutta lähetti kuitenkin vakavasti otettavan viestin varsinkin nuorison keskuudessa vallitsevasta suuresta tyytymättömyydestä ja vaikutusmahdollisuuksien vähäisyydestä.

Turussakin asukkaiden aito osallisuus ja vaikuttaminen vasta hakevat muotojaan, mutta kulttuuripääkaupunkivuoden kansalaistoiminta ja etenkin tällöin käynnistyneet Kaupunginosaviikot ovat luoneet luonnollisen toimintaympäristön kehittämään paikallista identiteettiä, yhteistyötä ja vaikuttamista kaupungin keskushallinnon suuntaan.

Vaikka usein puhutaankin nykypäivän kiireestä ja kaupunkilaisten liisääntyneestä passiivisuudesta, Kaupunginosaviikkojen kuluneen vuoden osallistuja- ja vapaaehtoisuudet (Tapahtumia 208, osallistujia 19 711 ja vapaaehtoisia 1469) viestivät asukkaiden merkittävästä osallistumis- ja vaikuttamishalukkuudesta. Koska Kaupunginosaviikot ovat Turun mallin käytännön toteutuksessa keskeisessä roolissa, on suuria odotuksia herättäneen osallisuusprosessin kannalta ratkaisevan tärkeää, että Kaupunginosaviikkojen rahoitus saadaan turvattua myös jatkossa.

Myös Turun mallin valmistelutyössä asiantuntijana toiminut aluetieteen professori **Hannu Katajamäki** näkee Turulla ainutlaatuisen mahdollisuuden kirriä uuden demokratian eturintamaan omalla osallisuusmenettelyllään. Katajamäen mukaan mahdollisuuksien lunastaminen, kuten myös kuntauudistuksen eteneminen edellyttävät keskuskaupungilta luottamusta herättäviä ja uskottavia käytännön toimia.